

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертационен труд на доц. д-р **Ася Захариева Кръстева-Панова, дм** на тема „Орална медицина и диагностични панели“ за получаване на научната степен „Доктор на медицинските науки“ по научната специалност „Терапевтична стоматология“

От: **проф. д-р Ангелина Илиева Киселова-Янева, дм, дмн**
Ръководител на катедра „Образна и орална диагностика“, Факултет по дентална медицина, Медицински университет – София

Биографични данни

Доц. д-р Ася Захариева Кръстева-Панова е родена на 02 юни 1978 г. 2003 г. – завършва висше образование, специалност „Стоматология“ във Факултета по дентална медицина, МУ – София.

2004 г. – докторант към катедра „Образна и орална диагностика“, Факултета по дентална медицина, МУ – София.

2006 г. – асистент към катедра „Образна и орална диагностика“, Факултета по дентална медицина, МУ – София.

2010 г. – главен асистент в катедра „Образна и орална диагностика“, Факултета по дентална медицина, МУ – София.

2015 г. до сега – доцент в катедра „Образна и орална диагностика“, Факултета по дентална медицина, МУ – София.

През 2008 г. получава образователна и научна степен „доктор“ след защита на дисертационен труд на тема „Общата нестимулирана слюнка като диагностична среда при имуновъзпалителни заболявания и орални неоплазми“.

Доц. Кръстева води лекционни курсове и упражнения на студенти по дентална медицина – българо- и англоезично обучение по дисциплините „Орална патология“ и „Дентална клинична алергология“. Ръководител е на двама докторанти - 1 редовен и 1 задочен.

Дисертационният труд на доц. д-р Ася Кръстева на тема „Орална медицина и диагностични панели“ е разработен според изискванията и критериите, посочени в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени в МУ – Варна.

Дисертационният труд е написан на 337 страници, онагледен е с 79 таблици и 190 фигури. Литературната справка включва 367 заглавия, 30 от които на български автори. Структуриран е правилно и съдържа следните части: въведение; литературен обзор; цел и задачи на изследването; материал; методи; резултати; обсъждане; изводи; приноси; участия в научни проекти, свързани с темата на изследването; библиография.

Целта на дисертационния труд е формулирана правилно – да се анализират диагностичните възможности на някои клинично-лабораторни показатели и да бъдат изградени оптимални диагностични панели при различни орални и общи заболявания, с прояви в устната кухина.

За изпълнението ѝ са поставени 6 задачи:

1. Да се оцени честотата на недоимъка на еритропоетични дефицити (желязо, фолиева киселина, витамин В12, витамин D) при пациенти с изменения в устната кухина.

2. Да се оценени честотата и значението на херпес вирусни инфекции (EBV, CMV, HSV1 и HSV2) при пациенти с характерни прояви в устната кухина.

3. Да се установи наличието на ниско-рискови и високо-рискови HPV-типове в слюнка у здрави лица и в биопсична тъкан на пациенти с орални и орофарингеални неоплазми.

4. Да се определи честотата на хепатитните вируси В и С сред дентални пациенти.

5. Да се определи носителството на *H. pylori* у дентални пациенти с оплаквания, вероятно свързани с инфекцията.

6. Да се оценят маркерите на възпалението и на оралния лигавичен имунитет в слюнката за охарактеризиране на локални и общи заболявания.

Патологията в устната кухина е изключително широко разпространена и по литературни данни може да засегне до 1/2 от изследвания контингент лица. Множество етиологични фактори може да бъдат причина за разнообразни орални лезии. Възможно е да са налице едновременно няколко причини за конкретно болестно състояние. Пациентите сами се обръщат към денталните лекари, тъй като уврежданията в устната кухина нарушават и затрудняват тяхното ежедневие – от храненето до социалната дейност. В други случаи практикуващи лекари търсят съдействието на денталния специалист за разпознаване на промените по оралните лигавици.

Разпознаването и диагностицирането на оро-фациални признаци и симптоми изискват както подробна анамнеза, така и обстоен орален преглед. Често могат да бъдат първото клинично представяне на различни болести, което алармира денталните лекари или медиците за

наличието на сериозно заболяване. От полза за диагностичния процес са познаването на клиничните характеристики като цвят, повърхностна морфология, местоположение и давност на лезията.

Денталните лекари трябва да бъдат в състояние да открият и да разпознаят причините за многобройните възможни увреждания.

Изграждането на модели за диагностика улеснява диагностичния процес и е в основата за добрия план за лечение.

Материалът е представен в табличен вид и включва 791 пациенти и 2831 изследвания, разделени в следните групи:

1. Изследвания при пациенти със специфична орална патология.
2. Изследвания при пациенти със съмнения за анемични състояния и вирусни инфекции.
3. Изследвания за *H pylori*.
4. Изследвания за човешки папилома вирус.
5. Изследвания за хепатит В и С инфекции в денталната практика.
6. Изследвания за белтъци на възпалението и локалната имунна система в слюнката при пациенти с орални и общи заболявания.

Използвани са: лабораторни методи за диагностика при орална патология; методи за анализ и верификация данните при пациенти с оралните преканцерози, плоскоклетъчни карциноми и орофарингеални карциноми; при 35 пациента с тумори по оралната, ларингеаната и фарингеалната лигавица е определена TNM системата, стадирането на туморите по системата G и хистологичния отговор от биопсихните проби; статистически методи.

Дизайнът на проучването включва правилно подбрани материали и методи на изследване по всички задачи, което гарантира достоверност на резултатите и приносите, които изцяло приемам.

На основата на получените резултати авторката прави 6 извода.

Доц. Кръстева прилага списък с 20 публикации, свързани с темата на изследването, както и 4 участия в научни проекти.

Авторефератът е изготвен според изискванията, съдържа 134 страници и напълно отразява същността на дисертационния труд.

Доц. Кръстева е първият хабилитиран преподавател по дисциплината Орална патология в България. По проблемите на оралната медицина тя работи от 2005 г. в Катедра „Образна и орална диагностика” на ФДМ-София, като редовен докторант, специализант, главен асистент и доцент. Научната ѝ продукция е основно в областта на оралната медицина, оралната патология, клиничната дентална алергология и клиничната имунология. Автор е на над 8 книги и над 60 публикации в специализираната литература. Има над 160 цитирания у нас и в чужбина. Основен преподавател е по дисциплината орална

патология за студенти, обучаващи се на английски език и активно участва в преподаването по орална патология и дентална клинична алергология на студенти, специализанти и докторанти към ФДМ-София. Ръководител е на двама докторанти.

Дисертационният ѝ труд „Оралната медицина и диагностични панели” е лично нейно дело. Като най-висок личен принос определям създаването и въвеждането на диагностичните панели при различните орални лезии, както в лекционното преподаване на български и английски език, така и в практическото обучение на специализанти и докторанти. Те са задължителна част от изпита по орална патология за студентите, специализанти и докторантите по орална патология и дентална клинична алергология.

Д-р Кръстева е отличен диагностик в областта на оралната патология и оралната и дентална медицина. Владее диагностичния процес във всичките му етапи: анамнеза, клинични и параклинични изследвания, диференциална диагностика, изготвяне на индивидуален санационен план, както и проследяване и регистриране на ранните и късни резултати. Често проявява активност и сама търси контакти с лекари лекуващи диагностицираните от нея пациенти. Отлично се вписва в екипната работа, макар че притежава ярка индивидуалност, изразяваща се в непрекъснато търсене и решаване предимно на трудни клинични случаи. Спазва световните и български стандарти за орална диагностика. Следи всички новости, непрекъснато се усъвършенства чрез специализирани курсове. Има лични контакти с водещи специалисти във всички гранични медицински области, участва в консилиуми и се ползва с уважение и респект от колегите, с които работи.

В последните години работи активно с колектива ръководен от проф. д-р Никола Владов, дмн от Военномедицинска академия – София, като провежда комплексна орална и огнищна диагностика в пре- и постоперативния период на пациенти с чернодробни трансплантации.

Д-р Кръстева участва активно във всички научни проекти на катедра „Образна и орална диагностика” към Факултет по дентална медицина, МУ – София, финансирани от Съвет по медицинска наука към МУ – София и Фонд научни изследвания към Министерство на образованието и науката.

Доц. Ася Кръстева е високо ерудиран преподавател с голям личен принос в развитието на Оралната медицина , като във ФДМ-София, така и в другите Факултети в страната.

Ползва се с изключителен авторитет, сред медиците колаборанти от всички водещи болници в София и страната.

Личните ми впечатления за доц. д-р Ася Кръстева са, че тя притежава високо ниво на познания, интелигентност, умения за работа в екип, отговорност, дисциплинираност и проактивност.

В заключение с убеденост изразявам своята **положителна оценка** за дисертационния труд на доц. д-р Ася Захаријева Кръстева-Панова, дм и **препоръчвам** на членовете на уважаемото жури да гласуват **положително** тя да получи научната степен „Доктор на медицинските науки“ в професионалното направление „Дентална медицина“, научна специалност „Терапевтична дентална медицина“.

Изготвил становище:

(проф. д-р А. Киселова-Янева, дм, дмн)

София, 06 август 2018 г.